

ACC. N.R. M. 8262 :1-12.

Landskap: *Halland, Småland* Upptecknat av: *avskrifter inl. av Fingal Johansson*
 Härad: _____ Adress: *Bygget, Gjöåkra, Värnamo*
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: *1942.* Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrifter ur tidningar meddelade av
Fingal Johansson Bygget Gjöåkra Värnamo
"Att hära bort Knut, och Kochakränne"
led vid bröllop sid. 1-6
Lägen från Kävijö socken Ärtbo härad
sid. 7-8
Om Vättern sid 9-12.

(ulma k. 53)

Skriv endast på denna sida!

Att "bära bort knut" och "Kocka-
bränne".

"Ett bruk som ännu fortlever i
mellersta Hallands skogsbygd är att
bära bort "Knut". Detta skall
göras på Knutdagen den 13 januari
och tillgås på så sätt, att en
Knut förpärddas med tillhjälp
av gamla kläder och dylikt
och så att den får en viss lik-
het med en människa.

Den förses med respass, väskport
o. s. v., och sedan det blivit mört
bäres den bort och placeras hos
en granne. Har man ett horn
i sidan till någon granne pla-
ceras knut hos denne, och passar
man då på att i passet geva

antagonisten några små fina
pikar. Naturligtvis aftar man
sig för att tala om varifrån
kunt är kommen. Detta bruk
har ofta givit anledning till
årslång osämja grannar emellan,
isynnerhet om respasset, som ofta
 varit fallet, var författat i
tydlig avsikt att förlöjliga den
som hugnats med "kunt".
Och som oftast togs även
detta bruk från den skämtsamma
sidan. På en gård i Å. socken
fann man sålunda en morgon
en kunt, som försetts med några
kalla potatisar och en flaska
brännvin till reskost. (Det var
förstås innan det blev bränn-

vinskort, nu är det nog ingen
som vill släppa till sin liter till
ett sådant skoj.) I respasset angavs
varthän han skulle och en särskild
bön att han inte skulle måtte
bli spickad till J-gård, "ty där
brände de min bror i fjol."
En hans föregångare hade
nämnligen där blivit uttratt för
nämnda grymma behandling.
Och denna sed har uppkommit
talsättet: "Han ser ut som
en knut", om en person som ser
mer än vanligt sjaskig ut.
Vid bröllop har väl alltid
förekommit en del egendomliga
bruk och seder, olika för
olika tider och orter. Ett egen-

Samligt bruk som väl nu är
nästan utdött men som före-
kom ännu för få år sedan är
följande:

4
Då bröllopet hade pågått i
2-3 dagar skulle alla gästerna
och för övrigt så många som
ville följa med begiva sig till
den oländigaste skog som fanns
i närheten. De sämsta dragare
som fanns, t.ex. en utgåmmal
häst eller en tam ko eller till
och med en kalv, skulle medtagas.
I skogen skulle ett väldigt träd
fällas och sedan hemporrlas
helt med grenar och allt.

Detta träd fick icke tagas var
som helst, utan uppe på ett

ottelögänsligt berg, i ett kärl eller
dylikt, och släpas hem med till-
hjälp av den usle dragare man
hade med sig. Denne slapp
väl i regeln från det ^{peka} ganska
lindrigt ty man bör betänka,
att ett par hundra personer
kunde släpa hem ganska
aktningvärda exemplar av
skogens jättar. Detta träd kalla-
des "Rockabräme", och ju större
och grenigare det var, ju längre
och eländigare vägen hade
varit att släpa hem det,
samt ju flera deltagare,
desto högtligare. Varifrån
detta bruk härleder sig vet

ACC. NR. M. 8262:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man ej, men det skulle sym-
bolisera, att man, fastän
med små resurser, dock med
enighet och hjälpsamhet kunde
åstadkamma stora ting

(J. E. B.)
förf. signatur

6

-- Största delen av Käfsjö socken består av mossmark -- det är norra delen av "store mosse" som skjuter in i socknen. --

I nordligaste delen av mossen ligger en liten sjö eller damm, benämnd "Svärtegöl". Om densamma berättas följande folkrägen:

"Sjöråa" hade på något sätt kommit i besittning av en kyrkklocka från Käfsjö kyrka och hade den gömd på botten av Svärtegöl. Enellertid gick det en rägen att skaffade man fram ett par oar till stranden för att ge i stället, så skulle man på klockan tillbaka

Man gjorde så och mycket
riktigt började kyrkklockan
att komma fram. Men då
kunde en av de närvarande
icke hålla sig tyst utan utropade:
- Nu ta vi både kyrkklockan
och starna.

Men som han hade sagt
det sjönk klockan bubblande
till botten, och där ligger
den ännu i dag, påstås det

(G. ell.)
förf. signatur.

"Visingsröbarna liksom närboende
på fasta landet hyra den över-
tygelsen, att Vätterns djup är oupp-
himneligt, emedan man mång-
faldiga gånger lodat på åtskilli-
ga ställen utan att träffa botten.
Gå har Per Brahe d. y. låtit an-
ställa djupmätningar omkring
Visingsrö. Förgäves ingen botten
fanns. En greve Ockenstjerna lär
med samma resultat låtit ned-
sänka en 300 fannars linä med
lod i sjöns västra del.
Men det är i synnerhet utomför
Amberg inbillningen påstår,
att Vättern är bottenlös, sedan
en skeppare Bosphjonte för flera

ärhundranden redan färgäves
sökt botten med en 1,100 fannars
lina(!) Slutligen synes sjöjung-
frun blivit förgrämnad över
dessa försök att utforska hennes
rike, ty i Visingsö kyrkoarkiv
läses följande: "Vid Grena skall
en Vadstenaborgare, Bengt Am-
björnsson vid namn, velat leta
sjöns djup med ett rep mera än
100 fannar, bindandes i ändan
på repet i stället för lod en yxa,
men fann ändå ingen botten,
och i det han drager upp linan
finns han istället för yxan
en hättkalle ordentligen fast-
knytt, det salig Simonius,

fordom pastor i Vadstena, samt
andra flera vittna. I det att en
velat sjöns djup försöka och ned-
släppt sin lina, så skall en röst
utur vattnet blivit hörd: "vill du
veta mitt djup så mät min längd."
Orsaken till detta lönlösa arbete
har naturligtvis legat i ofull-
ständiga mättningsverktyg.
År 1817 skedde en vetenskaplig
mätning av sjön, då största
djupet 70 fannas träffades mellan
Visingsö och Jönköping. Fiskarne
behålla dock sin gamla tro.
Det säges, att man skall kunna
se botten på 80 fots djup med
anledning av sjöns klara vatten.

Om så är torde vara något tvivel-
aktigt; men visst är, att det kan ske
på 50 fots djup.

Vättern har ebb och flod, en nyhet
för de flesta, och man kan se
honnen höja och sänka sig 11
decimallinor på några timmar.
Härtill har iakttagits att sjön
under 3 år står högt och under
andra 3 år lågt med en skillnad
av 3 fot."